

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE I MIEŚCIE CZERWIONKA- LESZCZYNY NA LATA 2016 - 2025

CZERWIONKA-LESZCZYNY, LISTOPAD 2015

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Założenia metodologiczne do strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie i mieście Czerwionka-Leszczyny	6
2. Diagnoza sytuacji społecznej gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny	11
Sytuacja demograficzna gminy	11
Sytuacja na rynku pracy	15
Skala problemów społecznych i pomoc społeczna	18
Wyniki badania opinii i oczekiwań młodych mieszkańców gminy	26
3. Uwarunkowania zmian sytuacji społecznej – analiza SWOT	33
4. Podmioty partnerskie we wdrażaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych	37
5. Wyzwania związane z kształtowaniem sytuacji społecznej gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny	38
6. Priorytety, cele strategiczne i cele operacyjne	42
7. Przedsięwzięcia na rzecz osiągania celów strategicznych i celów operacyjnych	49
8. Przedsięwzięcia na rzecz osiągania celów w obszarze problemów społecznych gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny	56
9. Systemowe podejście do wdrażania i monitoringu strategii	59
Elementy systemu zarządzania strategią	59
Monitoring strategii	62
10. Spójność z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi dokumentami strategicznymi	67

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny została sformułowana w ramach dialogu społecznego umożliwiającego partycypację w tym procesie różnych podmiotów, które wywierają wpływ na sytuację społeczną gminy. Ten sposób podejścia jest charakterystyczny dla pracy nad dokumentami strategicznymi w gminie Czerwionka-Leszczyny, a jego przebieg jest świadectwem zarówno rosnącego zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny, jak też otwartości samorządu na współpracę ze społecznością lokalną. Podstawę formalną dla opracowania strategii stanowi Ustawa o pomocy społecznej nakładająca na samorząd lokalny obowiązek sformułowania i wdrożenia strategii rozwiązywania problemów społecznych. W jej ramach uwzględnić należy w szczególności zagadnienia pomocy społecznej, integracji społecznej oraz zawodowej osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z uzależnień oraz innych zagadnień rzutujących na sytuację społeczną gminy.

Ponadto, w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Mieście Czerwionka-Leszczyny na lata 2016 – 2025” przyjęto założenie, że strategia ta powinna być ściśle skorelowana z szeroko rozumianymi procesami rozwoju lokalnego łącząc problemy społeczne z zagadnieniami gospodarczymi, infrastrukturalno-przestrzennymi, kulturowymi itp. Takie podejście wynika zarówno ze specyfiki problemów społecznych, jak również procesów rewitalizacji toczących się na terenie gminy, traktowanych w sposób wielowymiarowy i wielopodmiotowy. Uznano, że rozwiązując jakiegokolwiek ważne problemy lokalne – w tym zwłaszcza społeczne – należy uwzględnić następujące wymagania:

- w rozwoju lokalnym istotne znaczenie ma wymiar ekonomiczny, ale w ostatecznym rozrachunku decydujące jest to jak kształtuje się sytuacja społeczna gminy; dynamizacja procesu rozwoju lokalnego nie może być podporządkowana tylko pomnażaniu wskaźników ilościowych, lecz musi być zorientowana na poprawę warunków życia możliwie dużej liczby mieszkańców;
- zasady samorządności i demokracji nie ograniczają się do praw o charakterze politycznym (wyborczym), lecz przede wszystkim powinny być utożsamiane z zakresem dostępnych szans umożliwiających mieszkańcom samorealizację; ponadto, społeczność samorządna i demokratyczna to społeczność z rozwiniętymi cechami wrażliwości i odpowiedzialności za osoby w trudnej sytuacji życiowej, czy osoby o ograniczonych możliwościach rozwoju; w każdej społeczności, z różnych względów – psychicznych, intelektualnych, fizycznych a także z uwagi na kształtowanie się generalnych zjawisk związanych np. z sytuacją na rynku pracy czy procesami makroekonomicznymi – występują mniejsze lub większe grupy osób nie potrafiących samodzielnie zadbać o swój los; zróżnicowanie zdolności jednostek może prowadzić do zróżnicowania w poziomie

życia, ale nie można prowadzić do spadku poziomu życia osób i grup defaworyzowanych poniżej pewnego minimum niezbędnego do egzystencji i zachowania godności ludzkiej (co nie jest równoznaczne z bezwarunkowym wspieraniem i przekazywaniem pomocy);

- rolę władz lokalnych – zarówno w szeroko rozumianym kontekście rozwoju, jak również w zakresie rozwiązywania problemów społecznych – jest przede wszystkim tworzenie warunków do szeroko pojmowanego rozwoju; w szczególności postulat ten dotyczy wspierania aktywności różnych podmiotów na rzecz rozwiązywania występujących problemów; władze lokalne działając w warunkach ograniczeń (organizacyjnych, ludzkich, finansowych, prawnych) muszą zwracać uwagę na wzmocnienie partnerstwa sektora publicznego i prywatnego oraz tworzenie powiązań między samorządem, biznesem i organizacjami obywatelskimi; skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych zależy od efektywności działania wielu wyspecjalizowanych instytucji, ale także od skłonności osób dotkniętych tymi problemami do podejmowania działań na rzecz wyjścia z trudnej sytuacji.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Czerwionce-Leszczynach została oparta na różnych źródłach informacji – zarówno ilościowych, jak i jakościowych. W opracowanym dokumencie uwzględniono:

- wyniki warsztatów strategicznych zrealizowanych z udziałem reprezentantów instytucji pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, środowisk społecznych,
- wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodych mieszkańców,
- dostępne dane statystyczne,
- akty prawne związane z pomocą społeczną,
- zawartość strategicznych dokumentów lokalnych.

Zawartość treściowa i konstrukcja dokumentu nawiązują do strategii rozwoju gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny. Zasadnicze części dokumentu obejmują:

- podstawowe informacje o gminie i jej sytuacji społecznej oraz główne wnioski z diagnozy,
- wykonaną w formie analizy SWOT analizę czynników decydujących o zmianach sytuacji społecznej,
- prezentację głównych podmiotów w gminie wpływających na kształtowanie sytuacji społecznej, a równocześnie będących potencjalnymi partnerami w realizacji zapisów strategii,
- listę kluczowych wyzwań wynikających z analizy sytuacji i procesów rozwojowych w zakresie sytuacji społecznej w gminie,
- ukierunkowanie strategii w formie priorytetów oraz zbioru celów określonych na różnych poziomach szczegółowości,
- zbiór przedsięwzięć służących realizacji postawionych celów oraz określeniu sposobów rozwiązań występujących problemów społecznych,
- propozycje odnoszące się do systemowego wdrażania strategii, z uwzględnieniem procedur monitoringu umożliwiającego ocenę postępów realizacji strategii oraz okresową aktualizację dokumentu spowodowaną zmianą występujących uwarunkowań,

**Podejście do
opracowania
strategii**

**Struktura
dokumentu**

- miejsce strategii w systemie planowania strategicznego na poziomie lokalnym (gminnym i powiatowym), regionalnym, krajowym i europejskim.

Jak zaznaczono to już wcześniej „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Czerwionce-Leszczynach na lata 2016-2025” powstała dzięki zaangażowaniu w ten proces wielu podmiotów lokalnych. Partnerski charakter formułowania i wdrażania prezentowanej strategii powoduje, że:

Partnerstwo strategiczne

- uzyskane szczegółowe wyniki, jak również całą strategię należy uznać za wspólny dorobek wszystkich osób i instytucji, które były reprezentowane na warsztatach, wzięły udział w przeprowadzonych badaniach ankietowych, konsultowały kolejne części i cały dokument, dostarczały specjalistycznych informacji o sytuacji społecznej gminy;
- zawarte w strategii rozwiązania uwzględniają udział w ich realizacji różnych podmiotów; powoduje to, że powodzenie wdrażania zależy od dalszego podtrzymywania aktywności wszystkich podmiotów partycypujących w opracowaniu dokumentu;
- sukces wdrażania strategii wyrażać będzie nie tylko stopień łagodzenia problemów społecznych, ale także wzrost skali aktywności osób i grup dotkniętych problemami społecznymi.

Liczny udział i duże zaangażowanie podmiotów lokalnych w opracowanie prezentowanego dokumentu uniemożliwia złożenie indywidualnych podziękowań. Należy jednak pamiętać, że bez wiedzy i kreatywności tych podmiotów niemożliwe byłoby ogarnięcie skomplikowanej materii, jaką jest problematyka społeczna oraz stworzenie konstruktywnych i wielowymiarowych propozycji projektów wdrożeniowych.

1. Założenia metodologiczne do strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie i mieście Czerwionka-Leszczyny

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny jest jednym z głównych lokalnych dokumentów wyznaczających kierunki rozwoju gminy i sposoby ich realizacji. Jest to strategia:

- dziedzinowa – skupiająca się na problemach społecznych, ich genezie i następstwach,
- wielopodmiotowa – której realizacja odbywać się będzie poprzez łączenie wysiłków różnych podmiotów lokalnych, zaś efekty wdrożenia odczuwane będą dla różnych grup społeczności lokalnej,
- zintegrowana – łącząca działania w różnych sferach rozwoju lokalnego na rzecz poprawy sytuacji społecznej gminy i miasta,
- zrównoważona – biorąca za cel długofalowość i trwałość rozwoju oraz opierająca się na zachowaniu wartości decydujących o spójności społeczności lokalnej.

Treść strategii została wypracowana przy uwzględnieniu ilościowych i jakościowych analiz odnoszących się do głównych procesów zachodzących w gminie oraz jej otoczeniu. Strategia została oparta na zbiorze kluczowych założeń wyznaczających sposób myślenia o sytuacji społecznej gminy. Założenia te przedstawiono w poniższej tabeli.

Cechy strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny

Tabela 1. Główne założenia wyznaczające metodologię prac nad strategią rozwiązywania problemów społecznych gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny

Założenie				Treść założenia
dynamiczne	podejście	do	problemów	postrzeganie tych problemów na tle szerszych procesów rozwojowych,
	podejście partycypacyjne			budowa strategii w oparciu o wiedzę i oczekiwania podmiotów mogących tworzyć partnerstwo na rzecz poprawy sytuacji społecznej gminy,
	spójność planistyczna			zintegrowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych z podstawowymi strategicznymi dokumentami lokalnymi, a także regionalnymi,
traktowanie	dokumentu	strategii	jako	otwartość procesu wdrożeniowego na projekty – zwłaszcza projekty partnerskie – które będą przyczyniać się do osiągnięcia przyjętych celów,
	podstawy decyzyjnej dla polityki lokalnej			

Ostatnie z założeń wymienionych w powyższej tabeli zwraca uwagę na dynamikę towarzyszącą przemianom społecznym. Dynamika ta jest szczególnie istotna w przypadku takiego ośrodka, jakim jest gmina i miasto Czerwionka-Leszczyny. W ostatnich latach na terenie gminy i w jej otoczeniu zaszła cała seria istotnych zmian, które będą pociągały za sobą długofalowe konsekwencje (o charakterze pozytywnym lub negatywnym). W szczególności, zmienia się położenie gminy w otoczeniu, zarówno ze względu na zmiany układu komunikacyjnego, jak też zmiany ciężarów funkcjonalnych w subregionie i regionie. Dynamika sytuacji społecznej, w tym natężenia problemów społecznych może być wiązana z poniżej wskazanymi procesami i relacjami. Warto zwrócić uwagę, że te same lub podobne procesy mogą generować dla sytuacji społecznej konsekwencje pozytywne (oznaczone w tabeli przez →) lub negatywne (oznaczone w tabeli przez ⇨).

Dynamika zmian sytuacji społecznej

Tabela 2. Problemy społeczne w mechanizmie rozwoju lokalnego

wzrost ogólnego tempa rozwoju lokalnego	→	wzrost możliwości rozwiązywania problemów społecznych zarówno w formie bezpośredniej (większe możliwości realizowania pomocy społecznej) jak i pośredniej (stworzenie nowych miejsc pracy, ograniczenie marginesu patologii, zmniejszenie ubóstwa itp.),
wzrost intensywności problemów społecznych	⇨	negatywne konsekwencje dla możliwości rozwoju gminy (pogorszenie wizerunku obszaru, jego atrakcyjności inwestycyjnej, naruszenie więzi w obrębie społeczności lokalnej, marnotrawienie potencjału przedsiębiorczości i aktywności ekonomicznej, emigracja itp.),
intensyfikacja procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz otwieranie gminy na nowe podmioty i procesy	→	rozwój społeczno-ekonomiczny prowadzący do podwyższenia statusu ekonomicznego mieszkańców, rozwoju miejsc pracy, zwiększonych możliwości powstawania nowych podmiotów gospodarczych, rozwoju usług społecznych,
intensyfikacja procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz otwieranie gminy na nowe podmioty i procesy	⇨	możliwość wystąpienia nowych, negatywnych zjawisk społecznych będących wynikiem rozwoju społeczno-ekonomicznego takich jak np. rozpad rodziny, alkoholizm, narkomania; szczególnie niebezpieczne jest oddziaływanie niekorzystnych wzorców zewnętrznych na rozwój społeczności lokalnej skutkujące przyswajaniem zachowań aspołecznych bądź rozbijaniem rodzin.

Do zasadniczych założeń wyznaczających metodologię opracowania strategii oraz zakres jej treści zaliczyć należy przyjęcie *partycypacyjnego modelu zarządzania strategicznego*. Wynika on bezpośrednio ze stwierdzenia, że sytuacja społeczna gminy stanowi konsekwencję różnorodnych procesów, na które wpływają zarówno podmioty wewnętrzne jak i zewnętrzne.

Partycypacyjny model zarządzania strategicznego

Włączenie i uaktywnienie tych podmiotów w procesie strategicznym znalazło swoje odzwierciedlenie w interaktywnych formach wykorzystywanych do współpracy z podmiotami lokalnymi. W szczególności zastosowane formy współpracy w ramach prac nad formułowaniem strategii objęły:

- konsultacje metodologii wykorzystywanej na kolejnych etapach pracy,
- spotkania warsztatowe z reprezentantami kluczowych instytucji i organizacji w gminie, w tym z instytucjami pomocy społecznej, służbami odpowiadającymi za bezpieczeństwo, podmiotami edukacji, organizacji pozarządowych, a także duchowieństwa,
- badania ankietowe przeprowadzone wśród młodych mieszkańców gminy,
- uzgadnianie wyników kolejnych warsztatów z ich uczestnikami,
- wypracowanie projektów i działań, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć partnerskich, a następnie przełożenie tych propozycji na listę działań dedykowanych wyznaczonym celom,
- określenie dostępności informacji użytecznych do monitoringu strategii, w tym możliwości wykorzystania informacji będących w dyspozycji podmiotów lokalnych.

Zakłada się, że **partycypacyjny model opracowania strategii będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania strategii**, a wokół grupy uczestniczącej w warsztatach będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Przyjęta metodologia prac zapewniła logiczne powiązania między poszczególnymi etapami prac i kolejnymi częściami dokumentu.

Sformułowane w kolejnych częściach strategii cele, kierunki, działania i projekty powinny być realizowane w zgodzie ze zbiorem zasad zwiększających skuteczność zastosowanych rozwiązań. Jako naczelną zasadę przyjąć należy:

systematyczne zwiększanie zainteresowania osób i grup dotkniętych problemami społecznymi samodzielnym rozwiązywaniem tych problemów, udziałem w akcjach samopomocowych oraz dostarczanie tym podmiotom możliwości działania zmierzających do poprawy własnego losu.

Aktywizacja taka przejawiać się winna we wzroście poziomu przedsiębiorczości, w tym także przedsiębiorczości społecznej, podniesieniu poziomu aktywności na rzecz swoich środowisk i wspólnot, wzrostem zainteresowania w zakresie doskonalenia własnych kwalifikacji. Oznacza to, że proponowane w strategii rozwiązania nie mogą prowadzić do redukcji samodzielności, przedsiębiorczości, czy aktywności społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że nadmiernie rozbudowana lub źle realizowana pomoc społeczna staje się przyczyną wzrostu roszczeniowości oraz ograniczania

**Zasady strategiczne
decydujące
o skuteczności
procesu
formułowania
i wdrażania
strategii**

inicjatywy mieszkańców, a w skrajnym przypadku trwałego uzależnienia od niej beneficjentów i utrwalania, a nie łagodzenia problemów społecznych. W konsekwencji, prowadzi to do uzyskania skrajnie niepożądanych efektów, to jest zintensyfikowania problemów społecznych oraz poszerzania kręgu osób nie potrafiących (lub nie chcących) samodzielnie sobie radzić. Konieczne staje się zindywidualizowane podejście do poszczególnych beneficjentów, zaś w każdym przypadku wymagane jest precyzyjne określenie, jaka pomoc jest dla konkretnego beneficjenta bezwzględnie konieczna, a równocześnie wskazanie, jakiego rodzaju aktywności można wymagać od podmiotu korzystającego z pomocy. W ramach rozwiązań strategicznych należy dążyć do pobudzania i wykorzystywania „uśpionego” potencjału osób i grup dotkniętych problemami społecznymi. Aktywność beneficjentów powinna być traktowana jako swego rodzaju środek terapii oraz droga do zwiększenia potencjału pomocy społecznej w gminie.

Wynika z powyższego, że integralną częścią proponowanych rozwiązań stać się muszą kryteria rozdzielania pomocy uwzględniające możliwości oraz skłonność osób korzystających z instrumentów pomocy społecznej do podejmowania działań na rzecz poprawy własnego losu lub udzielania pomocy innym. W szczególności, na uwagę zasługują w tym kontekście działania kreujące przedsiębiorczość społeczną. Do zasad – wynikających z przedstawionych wcześniej założeń – przyjętych przy formułowaniu oraz użytecznych przy wdrażaniu strategii zaliczyć należy zasady zamieszczone na kolejnym rysunku.

Należy podkreślić, że w Czerwionce-Leszczynach respektowanie przedstawionych zasad jest nie tylko wskazane względami metodologicznymi – wynikającymi z ogólnej wiedzy o problemach społecznych, ale jest także możliwe ze względu na potencjał gminy. Czerwionkę-Leszczyny wyróżnia bowiem:

- zwartość społeczności lokalnych, silne więzi i wspólne tradycyjne wartości łączące mieszkańców poszczególnych miejscowości czy osiedli;
- duża liczba środowisk lokalnych, które są zainteresowane rozwojem swojej gminy, w tym rosnąca aktywność organizacji pozarządowych wspieranych w swoich działaniach przez samorząd lokalny;
- wysoka aktywność instytucji pomocy społecznej, której potwierdzeniem są różnorodne realizowane projekty o wysokiej innowacyjności i szerokim zasięgu społecznym;
- konsekwentne, wielopłaszczyznowe planowanie rozwoju, którego świadectwem są powstające w gminie dokumenty strategiczne oraz programy, w tym np. Lokalny Program Rewitalizacji.

**Predyspozycje
gminy i miasta
Czerwionka-
Leszczyny do
systemowego
rozwiązywania
problemów
społecznych**

Rys. 1. Główne zasady na rzecz kształtowania strategicznego rozwoju społecznego gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny

Zasady strategiczne

Ujmowanie sytuacji społecznej gminy, w tym także problemów społecznych jako swego rodzaju szansy pozwalającej na wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego, zwiększanie stopnia solidarności społecznej, zacieśnianie więzi pomiędzy mieszkańcami, kreowanie relacji międzypokoleniowych osiąganie pozytywnych efektów wychowawczych.

Proponowanie działań synergicznych, stanowiących spójną, wzajemnie wspomagającą się całość, której realizację prowadzi do uzyskania wielowymiarowych efektów.

Formułowanie propozycji zmierzających do aktywizacji możliwie dużej liczby podmiotów i zasobów gminy na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a w konsekwencji niwelowanie ograniczeń budżetowych.

Ograniczanie działań rozwiązujących częściowo problemy społeczne, lecz generujących równocześnie zjawiska apatii, bierności, prowadzących do utrwalania postaw roszczeniowych, w tym rozwijanie wsparcia i pomocy warunkowej kosztem bezwarunkowej

Partnerstwo podmiotów lokalnych w identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów sprzyjające sprawnemu reagowaniu na zmiany.

Dążenie do równowagi pomiędzy rozwiązaniami przynoszącymi poprawę w długim horyzoncie a rozwiązaniami doraźnymi, w tym szybka reakcja blokująca utrwalenie problemu lub wygenerowanie przez problem dalszych negatywnych konsekwencji.

Stosowanie szerokiego spojrzenia przy identyfikacji problemu oraz formułowanie propozycji jego rozwiązania, uwzględniającego nie tylko symptomy, ale przede wszystkim przyczyny zjawiska.

Traktowanie problemów społecznych nie jako problemów indywidualnych - dotyczących pojedyncze osoby lub związane z nimi środowiska, lecz jako problemów całej społeczności lokalnej.

Elastyczne dostosowywanie treści i sposobów wdrażania strategii do zmieniających się warunków - zarówno w gminie, jak i w jej otoczeniu subregionalnym, regionalnym, krajowym i globalnym.

Koncentracja na kluczowych problemach i najefektywniejszych rozwiązaniach pozwalająca na uzyskiwanie najważniejszych efektów dla mieszkańców gminy.

2. Diagnoza sytuacji społecznej gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny

Sytuacja demograficzna gminy

Gmina i miasto Czerwionka-Leszczyny należy do tych, stosunkowo nielicznych ośrodków województwa śląskiego, w których dochodzi do stabilizacji lub nieznacznego wzrostu potencjału ludnościowego, aczkolwiek między rokiem 2013 a 2014 doszło do odwrócenia tej tendencji.

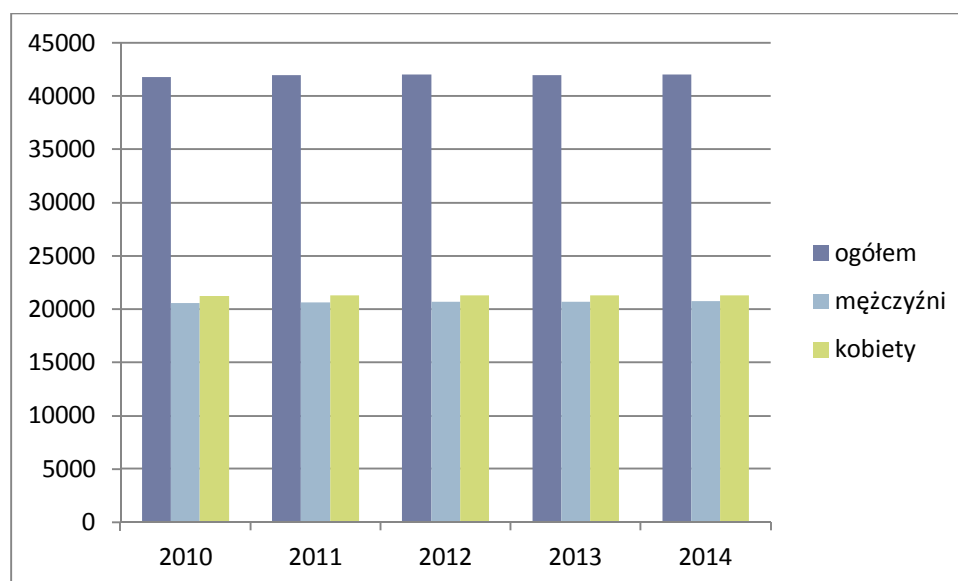
Rozwój demograficzny w badanych latach gmina zawdzięcza dodatniemu przyrostowi naturalnemu. Jego kształtowanie się nie jest regularne i zmienia się w kolejnych latach. Wysoki przyrost naturalny odnotowano w roku 2010. Niepokojące może być zahamowanie dodatniego przyrostu naturalnego w roku 2014, ale nie jest to sytuacja, którą można by już uznać za stałą tendencję.

W badanym okresie występuje stałe zjawisko ujemnego salda migracji. Nie jest to jednak skala, która byłaby ważąca dla sytuacji demograficznej gminy. Z gminy odpływa co roku około 400-500 mieszkańców, ale odpływ ten jest w znacznej części kompensowany przez napływ nowych mieszkańców. Śladowe, przynajmniej w oficjalnej statystyce są migracje zagraniczne (ujemne saldo na poziomie sięgającym około 20 osób rocznie).

Sumarycznie, omawiane procesy doprowadziły w latach 2006-2014 do wzrostu liczby mieszkańców w Czerwionce-Leszczynach o kilkaset osób.

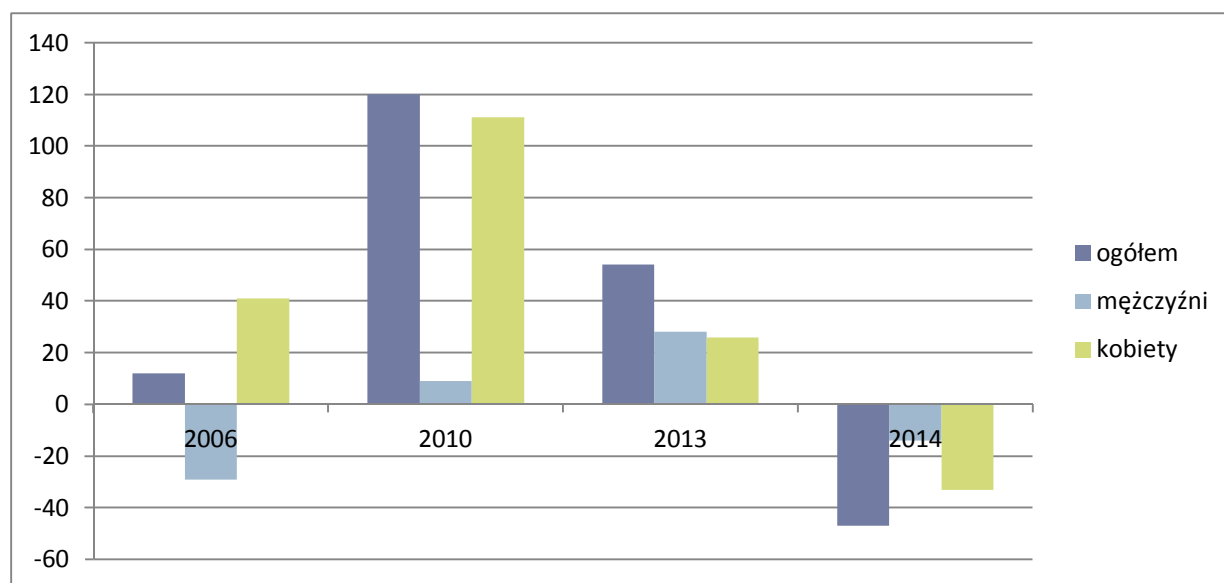
Zmiany w liczbie ludności gminy i miasta Czerwionka- Leszczyny

Wykres 1. Liczba ludności w Czerwionce-Leszczynach według faktycznego miejsca zamieszkania

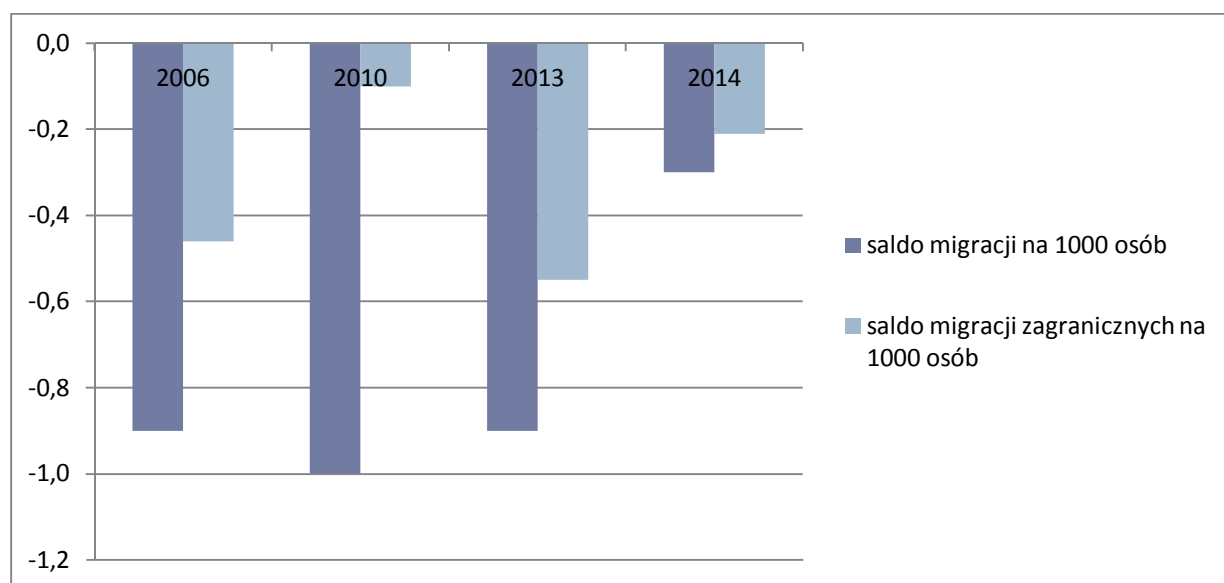
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Wykres 2. Przyrost naturalny w Czerwionce-Leszczynach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Wykres 3. Saldo migracji w Czerwionce-Leszczynach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Pod względem struktury wieku w gminie i mieście 64,3% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, 18,5% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym, natomiast 17,2% w wieku poprodukcyjnym. Wśród gmin powiatu rybnickiego lepszą sytuacją pod względem liczby osób w wieku produkcyjnym charakteryzują się Jejkowice oraz Łyski z tym, że w gminie Łyski stosunkowo duży odsetek stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym (wyższy

**Struktura wiekowa
mieszkańców
gminy Czerwionka-
Leszczyny**

odsetek aniżeli w Czerwionce-Leszczynach). Należy jednak podkreślić, że w odniesieniu do średniej dla województwa statystyki te wypadają bardzo korzystnie.

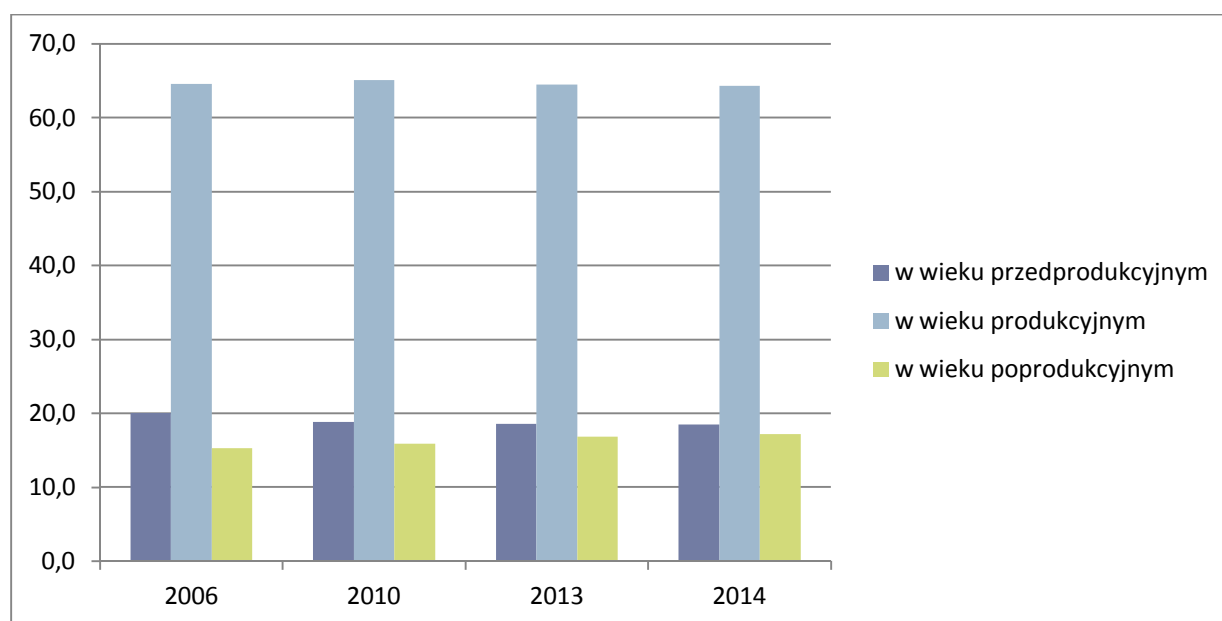
Mimo podanych wartości struktura wiekowa ludności ulega stopniowemu pogorszeniu. Oczywiście, najliczniej reprezentowaną grupą wiekową stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Utrzymuje się też przewaga liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Jednak wskaźniki obciążenia demograficznego pokazują proces stopniowego starzenia się społeczeństwa:

- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła od 2006 roku z 23,7 do 26,7,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wzrosła z 76,1 do 93,2,
- liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła od 2006 roku – na skutek wzrostu odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym – z 54,8 do 55,4.

**Zmiany
wskaźników
obciążenia
demograficznego**

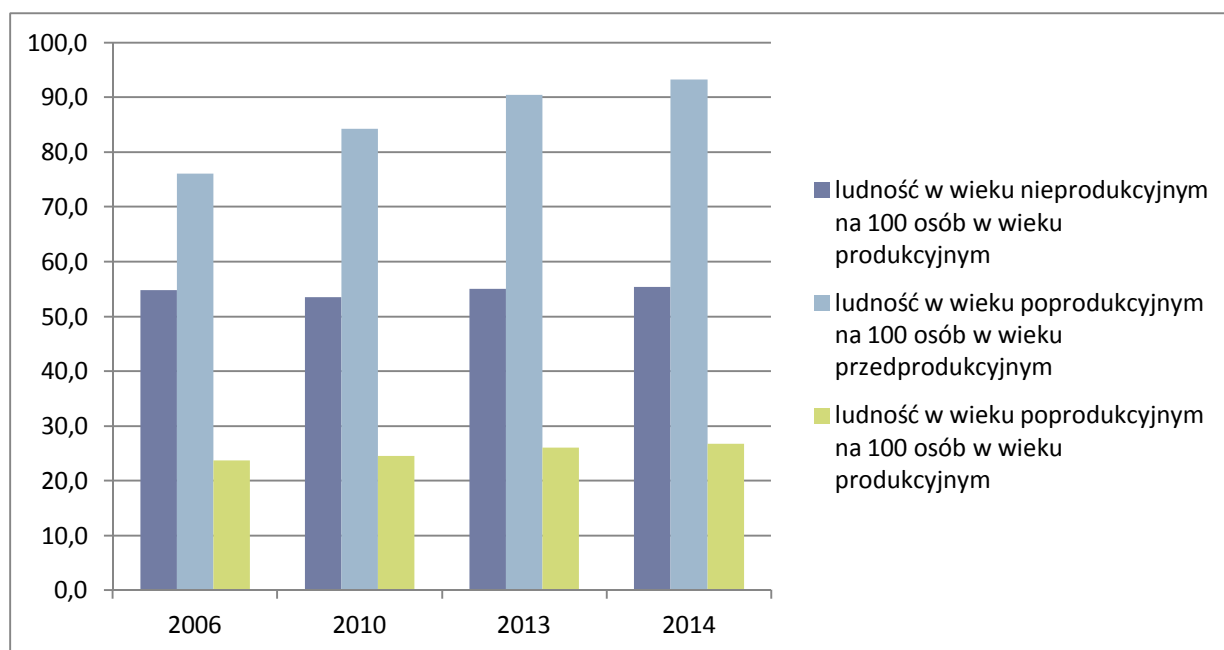
Obecnie wśród mieszkańców gminy i miasta dominują osoby w wieku 25-34 lat oraz 50-59 lat (roczniki tzw. wyżów demograficznych). Patrząc jednak na prognozy dla całego powiatu dla roku 2050 zarysowuje się zdecydowana dominacja osób w wieku 60-69. Wykres struktury wiekowej ulega rozszerzeniu u góry i zwężeniu u dołu, co wskazuje na proces starzenia się społeczeństwa. Proces ten będzie się pogłębiał na co wskazuje prognozowana piramida wieku na rok 2050.

Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Czerwionce-Leszczynach

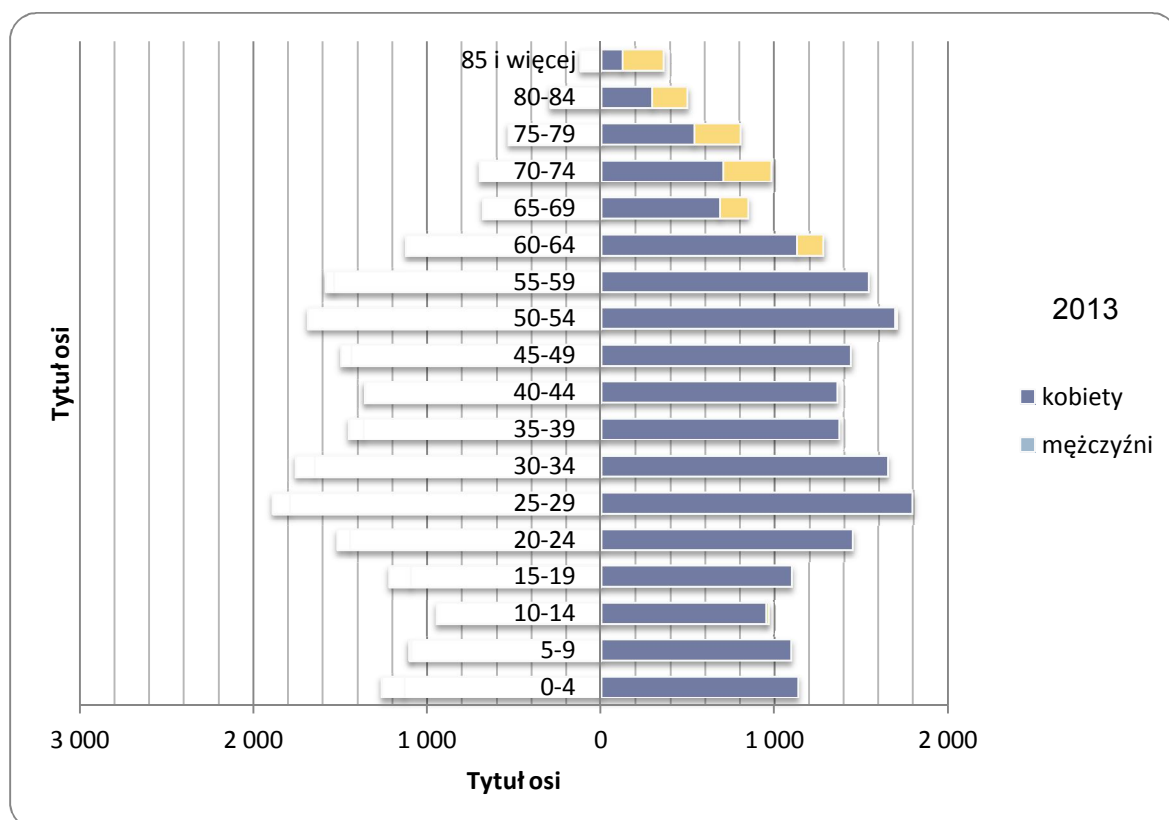
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Czerwionce-Leszczynach

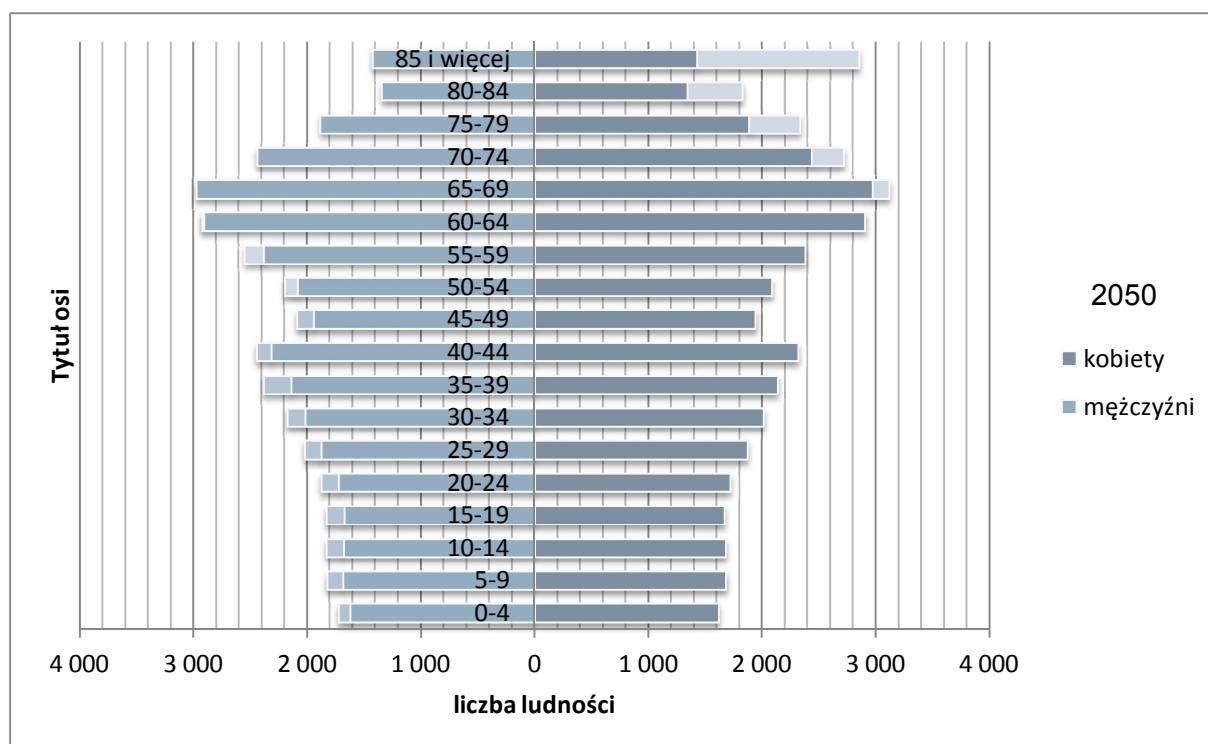
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Wykres 6. Piramida wieku i płci ludności gminy i miasta Czerwionka-Leszczyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Wykres 7. Piramida wieku i płci ludności gminy i miasta Czerwionka-Leszczyna – prognoza 2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (BDL – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny).

Konkludując, stwierdzić można, że sytuacja demograficzna gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny jest relatywnie korzystna w stosunku do innych ośrodków – zwłaszcza miejskich – województwa śląskiego. Liczba ludności jest stabilna z niewielką tendencją zniżkową. Wyzwaniem jest jednak zmieniająca się struktura wiekowa, której konsekwencją będzie wzrost zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi – tak społeczne, jak i rynkowe – oraz osłabienie potencjału ekonomicznego gminy.

Zmiany sytuacji społecznej gminy ze względu na zmiany demograficzne

Sytuacja na rynku pracy

W wymiarze ilościowym, sytuacja na rynku pracy gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny ulega systematycznej poprawie. W 2014 roku według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku liczba bezrobotnych w Czerwionce-Leszczynach wyniosła 1135 osób. Była to najniższa wartość jaką zanotowano w ostatnich pięciu latach.

Wśród bezrobotnych dominują kobiety. W 2014 roku stanowiły 58% ogółu bezrobotnych (659 osób). Najwyższy odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych zanotowano w 2011 roku (prawie 65%).

Liczba osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy